

Vervolging van vogels en zoogdieren in Noord-Nederland in 1995

J.A. Schipperijn

Ook dit jaar zijn door of via opsporingsambtenaren van Algemene Inspectiedienst en politie uit Groningen, Friesland, Drenthe, Overijssel, Gelderland en Flevoland een groot aantal (roof)vogels en andere dieren opgestuurd naar het Instituut voor Veehouderij en Diergezondheid (ID-DLO) in Lelystad. Het ID-DLO verrichtte het onderzoek ter vaststelling van de doodsoorzaak.

In dit artikel wordt een overzicht gegeven van de inzendingen van 1995 en de door het ID-DLO vastgestelde onderzoeksresultaten. Op dit moment zijn nog enkele gevallen bij het ID-DLO in onderzoek. De uitslagen hiervan worden in het volgende jaarverslag meegenomen.

Inzendingen

In 1995 zijn 239 inzendingen bij opsporingsdiensten in Noord-Nederland (ongeveer 20.000 km²) binnengekomen. Het betreft 103 roofvogels, 54 stuks aas en 82 andere dieren. Een deel van deze meldingen is door het ID-DLO onderzocht. De uitslagen, gecombineerd met de door de inzenders verstrekte vindgegevens, maakten het mogelijk om een uitspraak te doen over de doodsoorzaak van alle 239 inzendingen. Een overzicht van de uitslagen is gegeven in de tabellen 1, 2 en 3.

Tabel 1 geeft een samenvatting van de doodsoorzaak van roofvogels. Het aantal onder verdachte omstandigheden gevonden dode roofvogels is ten opzichte van 1994 fors gestegen. In 1994 werden "slechts" 44 exemplaren aangeboden, tegen 103 exemplaren in 1995. Deels is deze stijging veroorzaakt door het feit dat door financiële toezeggingen van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij meer vogels onderzocht konden worden, anderzijds heeft de toenemende publiciteit rond de roofvogelvervolging ongetwijfeld aan deze stijging bijgedragen.

Tabel 1. Overzicht van de doodsoorzaak van de in 1995 onderzochte roofvogels in de zes noordelijke provincies. *Causes of death in raptors found in six provinces in the northern Netherlands in 1995.*

Soort <i>Species</i>	Vergif <i>Poisoned</i>	Afschot <i>Shot</i>	Klem <i>Trapped</i>	Mogelijk		Totaal <i>Total</i>
				vergif* <i>Possibly poisoned</i>	Negatief** <i>Negative</i>	
Bruine Kiek <i>C. aeruginosus</i>	1	-	-	-	2	3
Buizerd <i>Buteo buteo</i>	46	4	2	24	11	87
Havik <i>Accipiter gentilis</i>	4	-	-	4	3	11
Sperwer <i>A. nisus</i>	-	-	-	1	1	2
Totaal/ <i>Total</i>	51	4	2	29	17	103

* Uit het eerste onderzoek door het ID-DLO, gecombineerd met gegevens verstrekt door de inzender, lijkt een vergiftiging waarschijnlijk. Nader onderzoek bleek echter technisch niet mogelijk of is uit kostenoverwegingen niet ingesteld.

** Onder het kopje negatief zijn alle overige diagnoses gerangschikt; dus ziekte, trauma en geen doodsoorzaak vastgesteld.

Opvallend is verder de sterke stijging van het aantal omgebrachte Buizerds. Van de 87 onderzochte exemplaren bleken er 76 (87%) door illegale handelingen de dood te hebben gevonden. Een belangrijke bijdrage hierin is geleverd door drie massavergiftigingen. Eén daarvan was in de omgeving van het Groningse Slochteren waarbij 12 Buizerds het slachtoffer werden. De tweede vond plaats in de omgeving van het Friese Korte Hemmen. Hier werden 9 Buizerds het slachtoffer van vergiftiging. De derde werd vastgesteld in de omgeving van Heino in Overijssel waar 12 Buizerds en 1 Havik het loodje legden.

Voor het doden van (roof)vogels en andere dieren is in 1995 op grote schaal gebruik gemaakt van gif. Favoriete middelen waren de landbouwbestrijdingsmiddelen aldicarb, carbofuran en parathion. In een enkel geval is gebruik gemaakt van mevinfos en strychnine. Bij de reeds vermelde grootschalige vergiftiging in de omgeving van Slochteren is tegelijkertijd gebruik gemaakt van aldicarb en parathion. In de meeste gevallen zijn de middelen toegediend via uitgelegd aas. De genoemde middelen mogen niet worden aangewend ter bestrijding van zoogdieren en vogels. In alle gevallen gaat het dus om opzettelijke overtredingen van de Vogelwet 1936, de Jachtwet en de Bestrijdingsmiddelenwet. Voor het eerst sinds lange tijd zijn ook weer wildklemmen in het veld aangetroffen en wel op het landgoed De Eese, op de grens van ZW-Drenthe en Overijssel.

Als aas zijn allerlei dieren gebruikt (voor verklaring van termen "mogelijk gif" en "negatief", zie Tabel 1): 10x duiven (8 bewerkt met gif, 1 in klem, 1 negatief), 7x kippen (4x gif, 3x mogelijk gif), 5x Wilde Eenden (3x gif, 1x lood, 1x negatief), 1x Wintertaling (gif), 1x Patrijs (gif), 2x Fazanten (in klemmen), 16x Mollen (gif), 5x Muskusratten (gif), 2x Konijnen (1 gif, 1 in klem), 4x Hazen (gif) en 1x kaas (gif). Nieuw daarbij was het gebruik van muskusratten en mollen bij de grootschalige vergiftiging in de omgeving van Korte Hemmen. De verdachte in deze zaak hield zich dan ook bezig met het vangen van mollen en muskusratten, maar dat was in diens ogen slechts toeval.

Ook dit jaar bleek er met name bij vergiftigingsgevallen in Overijssel en Gelderland een relatie te bestaan tussen het op grote schaal (illegaal) uitzetten van fazanten en roofvogelvervolgving. Vergiftigd aas en dode vogels zijn veelal aangetroffen in de onmiddellijke omgeving van fazantenuitzetplaatsen.

Naast roofvogels werden ook andere vogels en zoogdieren het slachtoffer van vervolging (voor terminologie, zie Tabel 1): 1 Rotgans (afschot), 1 Raaf (afschot), 63 Roeken (60 vergiftigd bij een roekenkolonie in Smilde met in parathion gedrenkt graan, 3 afschot), 2 Zwarte Kraaien (mogelijk gif), 3 Kauwen, 2 Eksters, 5 Zilvermeeuwen, 1 Kokmeeuw (alle negatief), 2 Steenmarters (vergiftigd in de omgeving van het Friese Donkerbroek), 1 Vos (negatief) en 1 Hond (vergiftigd).

Vervolging van (roof)dieren is in alle zes noordelijke provincies vastgesteld. Vaak vond vervolging plaats in van oudsher bekende vervolgingshaarden, zoals de omgeving van Slochteren en Nieuwolda in Groningen, de omgeving van Beetsterzwaag en Donkerbroek in Friesland en de omgeving van Loon en Taarlo in Drenthe. Nieuw dit jaar zijn vervolgingshaarden rond Korte Hemmen, Smilde, Heino, Doetinchem en Lochem.

Opsporingsactiviteiten

In Noord-Nederland is in 1995 driemaal proces-verbaal opgemaakt wegens roofvogelvervolgving. Tegen de vermoedelijke dader van de grootscheepse vervolging in Korte Hemmen in Friesland (een jager) is door de politie van Drachten en de AID proces-verbaal

opgemaakt wegens verboden wapenbezit. In Heino werd door de politie proces-verbaal opgemaakt tegen een veldverzorger, die heeft bekend vergiftigd aas te hebben uitgelegd. In Lochem tenslotte is door de politie proces-verbaal opgemaakt tegen een veldverzorger die werd betrappt bij het schieten van een Buizerd. In alle gevallen is geadviseerd de jachtakte in te trekken.

Tot slot kan nog worden vermeld dat door politie en AID in Friesland tegen drie personen een proces-verbaal is opgemaakt wegens het illegaal uitzetten van fazanten. Dit gebeurde in Ravenswoud (Compagnonsbossen) en Hemrik. In Ravenswoud is de jacht in de Compagnonsbossen mede naar aanleiding van dit proces-verbaal door Natuurmonumenten niet langer verhuurd.

Conclusies

Ook in 1995 heeft weer volop vervolging van (roof)dieren plaatsgevonden. Daarbij is in de meeste gevallen een relatie tussen jachtactiviteiten en vervolging. Met name het illegaal uitzetten van grote aantallen fazanten heeft geleid tot vervolging van roofdieren. Wellicht is dit iets om extra aandacht aan te besteden in het komend seizoen.

Verder verzoek ik iedereen in 1996 weer mee te werken aan de bestrijding van roofvogelvervolging. Signaleer misstanden en geef deze aan politie en AID door. Zorg ervoor dat gevonden dode dieren en eventueel uitgelegd aas door het ID-DLO kunnen worden onderzocht. Dit kan gebeuren door deze dieren te melden bij politie, AID of de regionale contactpersonen van de Werkgroep Roofvogels Nederland. Deze zorgen dan voor verder onderzoek bij het onvolprezen ID-DLO.

Summary: Persecution of birds and mammals in the northern Netherlands in 1995

Cases of raptor persecution in the northern Netherlands (provinces of Groningen, Friesland, Drenthe, Overijssel, Gelderland and IJsselmeerpolders, combined some 20,000 km²) were collected. Poisoning is still common practice (51 confirmed and 29 possible cases), although shooting and trapping is also used to destroy raptors (Table 1). Not surprisingly, Common Buzzards (a species that readily takes to carrion) are most often victimised by poisoning. Several mass poisonings came to notice, i.e. near Slochteren (12 Common Buzzards), Korte Hemmen (9 Common Buzzards) and Heino (12 Common Buzzards, 1 Goshawk). Poisoned baits were mainly found in sites where also dead raptors had been collected. Aldicarb, carbofuran and parathion are most often abused to kill raptors. In comparison to data from the 1980s and early 1990s, many sites with a record of persecution are still known for destroying raptors. In 1995, several other sites were detected where killing "vermin" is practised, showing that raptor persecution is widespread. A link between raising and releasing pheasants (for shooting) and raptor persecution was again demonstrated.

Adres: Hullenweg 29, 9301 ZD Roden

